Om Dands,

efter **August Hermann Francke.**

Stavanger. Trykt hos L. C. Kielland. **1845.**

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken från 1845 anger ingen översättare. Den digitaliserades i november 2014 av norska Nasjonalbiblioteket, varifrån de inscannade bilderna och OCR-texten i juli 2015 kopierades till Projekt Runeberg för att kunna korrekturläsas.

Är detta samma text som ***Om de saakaldte uskyldige Fornøielser*** (1854), eller vari består skillnaden?

Om Dands,

efter **Aug. Herm. Francke.**

“Thi Guds saliggørende Naade er aabenbaret for alle Mennesker, som oplærer os, at vi skulle forsage Ugudelighed og de verdslige Begjæringer og leve viseligen og retfærdigt og gudeligt i denne Verden.“

Tit. 2, 11 og 12.

Ingen kan nægte, at i vore Tider en alvorlig Opfordring til Forbedring i Liv og Levnet saavel andetsteds som hos os høit og lydeligt forkyndes, en Opfordring, som klart lægger for Dagen, at Man ikke længer vil lade sig nøie med den saa almindelig herskende hykkelske Christendom, der bekjender Gud og Frelseren med Munden alene, men fordrer, at Christentroen stal vise sin Kraft i Gjerning og Sandhed. Nogle, men desværre den ringeste Deel, give Gud Æren herfor, lade sig bringe til Erkjendelse af sine Synder, omvende sig til sin Gud, slaa sig for sit Bryst og blive delagtige i den Helligaands Naadegave, som virker i dem Troen, leder dem paa Sandheds Vei og glæder og trøster dem under det Christi Kors, som de bære. Andre slaa det Altsammen hen i Veiret og vedblive deres Liv, saa fængslede af Øinenes Begjæring, af Kjødets Begjæring og et hoffærdigt Levnet, at de aldrig opvaagne af Djævelens Snarer til at kjende det sande Væsen i Christo Jesu. Ja Mange ere ogsaa de, som uforstandigen ivre derimod, udskrige Alt for Nyheder, Sværmeri, Partiaand og Kjætteri, forhærde sig selv og forføre Andre, samt tage deres Tilflugt til Løgn og Bespottelser,saadanne, som Djævelen overalt opvækker mod Herrens Værk. Men Nogle, og ikke saa Faa, ville dog have Navn for, at høiagte trofaste, og for Guds Ære nidkjære Lærere, og afgive vel udvortes sin Bekjendelse om sand Christendom, men de ansee sig derhos i sit Indre kløgere end alle dem, hvem Herren har agtet for værdige til at forkynde Omvendelsens Ord. Disse see vel klart med sine Øine det store Hykleri, den skammelige Gjerrighed, den utilgivelige Koldsindighed og Ligegyldighed i Lære-Embedets Bestyrelse, og den djævelske Modstand imod alle foretagne Reformer i Kirken, som desværre endnu findes hos saa stor en Mængde af Lærere og Præster; men paa den anden Side klage de over, at Man gaaer for vidt, ikke bruger den christelige Viisdom, at Man ikke gjør nogen Forskjel imellem det, som under forskjellige Forholde er tilladeligt og uden Anstød, at Man er for stræng og andet mere, som Man finder paa at indvende. Disse Mennesker have endnu aldrig rigtigen kjendt den gamle Slanges Forgift i deres Hjerte, ei heller været gjennemtrængte af Sandhedens Aand, og imedens de beholde et Gudfrygtigheds Skin, (skjøndt ogsaa

dette mangen Gang er ubetydeligt nok), saa lade de sig af det falske Lys, hvori de i deres Blindhed vandre, saaledes bedaare, at de, uden grundig Undersøgelse af hvad Guddomsordet fordrer, i sine Tanker danne sig en Christendom, hvormed de tænke at behage Gud, uden at vække Verdens Mishag, hvormed de tænke at kunne efterfølge Christum, uden at lægge noget svært Kors paa den gamle Adam. Denne Sekt har sine fleste Tilhængere blandt dem, som ville ansees for at have en finere Dannelse og fornemmere Sæder, men der gives ogsaa mange Andre, som stemme i med dem. Alt hvad disse Mennesker gjøre, og hvorved de rette sig efter Verdens Skik og Brug, det udgive de for uskyldige, ligegyldige Ting, som Man ifølge den christelige Frihed kan gjøre eller undlade at gjøre. De tro, at de nok i det ydre Liv kunne være med i Alt, besøge Skuespil3 og Komedier, holde lystige Gjcestebud ligesom Verdens Vorn, dccltage i Spil, Dands og alle de Daarligheder, hvori Mennc stet san ofte soger sin Glcrde, men de ville dog have Ord for, at det er deres fulde Alvor at tjene Gnd, idet de foregive, at deres Hjerte ikke hcenger ved alt dette, og at Man maa ndove sin Christendom saaledes, at Man ikke bliver anseet for en Nar eller Swrling. De stede ogsaa paa Lcrrere, som snakke dem efter Mnnden og selv ansee disse og lignende Ting for ligegyl dige samt lcrre deres Tilhsrcre det Samme, hvorved Doren aab nes ikke alene for Hykleri, men ogsaa for al Slags Verdens- Kjcrrlighed. Og sinde de Andre, som sige dem imod, da ere de strax fcrrdige med det Svar, at Man alene vil holde fast ved det Udvortes, at Mange ville vcrre simple og ydmyge i Klæde dragt m. m., men ere allig/vel hovmodige i Hjertet, at dette ale ne er en Skinhellighed og et aandeligt Hovmod, hvorved Man strcrber efter, udvortes at blive anseet af Mennesker, og andet lignende. Denne hykkelsse og falske Christcndom har saaledes taget Overhaand, at endogsaa mange ellers boielige Sjcele der ved bortledes og tilbageholdes fra en sand Forbedring og fra en reen og ustraffelig Vandel for Guds Aasyn. Derfor er det udentvivl nodvendigt, at det, ncrstefter Opfordring til Bod og Omvendelse, alvorligen lcrgges Menneskene paa Hjertet, at de bor "prsvc det Bedste", eller underssge de af Verden saakaldcde ligegyldige og indifferente Ting, og efter Guds Ord prove, om det virkeligcn er sandt, at de ere ligegyldige og uskyldige Mel lemting. Og stnlde de endog finde, at Noget virkelige» er lige gyldigt og tilladeligt, saa bor de alligevel ikke lade det bero der ved, men efter Apostlernes Formaninger gaa lcrngere og prove det, som er endnu bedre, paa det de med Maria maatte udvcrlge den gode og bedste Deel, som ikke stal tages ifra dem (Luc. 10, 42.), samt vcrre rene og Ingen til Forargelse indtil Christi Dag, fyldte med Netfcrrdighcds Frugter, som virkes ved lesum Chri4 stum. Gud til Wre og Lov (Philip. 1, 1«. og 11.). Og, naar Man nu veed, at blandt dc saakaldte uskyldige Fornoielser den nu fortiden brugelige Dands er indbegreben, hvorom hidind til saa ofte har vwrct spurgt, oin den er rigtig eller nrigtig, til ladelig eller utilladelig, Gud til Behag eller Mishag, saa har Man al A'arsag til at glcrdes, naar disse Anliggender engang grundige» nndersogcs overensstemmende med Guds Ord, naar de modent overveies og stilles for Enhvers Vine til gruudig Over bevisning for Samvittigheden. Man bor vel ikke, naar der ta les om sand Christendom, begynde med disse ydre Ting, men be handle Menneskets indre Sjcrletilstand; thi, naar" Hjertet bliver ret omvendt og forbedret, saa falder Sporgsmaalet om dette ydre Vcrsen bort af sig selv, ligesom, naar Blodet i et Menneske er rigtigen renset. Udslet og lignende Urenlighed lettere forsvinder. Men Verden har den Vane, at den saa gjerne begynder med at tale om disse Ting, for med Hensyn til dem at retfcrrdiggjorc sig, uagtet den forst bnrde undersoge, hvorledes det burde den at lergge en sand og oprigtig Grnndvold til Forbedring. Og naar Verdensbsrnene opkaste saadanne Sporgsmaal, saa ville 5e na turligviis, at Man skal svare dem, men de maa da ikke besvcrre sig over, at Man taler med dem om blot ndvortcs Ting, saa som de selv cre "syge" med Hensyn til disse Sporgsmaal. Der hos maa de ogsaa vide, at det ikke alene er nodvendigt, i Al mindelighed at formane Menneskene til Forbedring, men at Man ogsaa troligen maa fremstille de Hindringer, som afholde Men neskehjertet fra en sand og retskaffen Forbedring; thi saalamge saadanne Hindringer ikke udryddes, saalcrnge kan Sandheden ikke heller rodfcrste sig. Hvorledes er det f. Ex. muligt, at de hoicre Samfundsklasser paa den Maade, hvorpaa dc scrdvanlig leve, skulle komme til- nogen sand Christcndom, naar de ikke ville for andre denne deres vanlige Lcvemaade, imedens de forst om Mor genen sove lamge og vel, derefter tilbringe Tiden med at t'lcrde5 og pynte, fig, siden om Middagen spise lcrkkert og overflodigt, og om Eftermiddagen give og modtage Besog og derved opvarte med intetsigende Snak og Sladder eller jage efter allehaandc Forly stelser, o. s. v.? Hvorledes knnne vel saadannc Mennesker no gensinde blive ret crdril og faa Tid til at serge over sine Syn der og rette sine Tanker paa sin'arme Sjcrl? Det er i Sandhed nodvendigt, at Man fremstiller for dem disse Hindringer

for de res Sjcrlefred, om de end tusinde Gange ville indvende, at det Alt er idel ligegyldige Ting, og at de gjore intet Ondt dermed; dct er nemlig allerede ondt nok, naar Man ikke gjor noget Godt, Man forspilder Tiden, paa hvis Brug Evigheden beroer. Dg da nit de sande Gnds Vorn, som have. Afsky, for Verdens For fængelighed, beleires med alffens Skingrnnde af Verden, som endog veed med Sprog af den hellige Skrift at scrtte Stempel paa sit hykkelste Vasen, da de fremdeles, hvorvel de ikke derved lade sig rokke i sin renere og fastere Overbevisning, ikke altid sinde sig dlteligc til at imodegaa alle disfe Indvendinger og Skin grnnde, saa er det ogfaa for dem opbyggeligt og nyttigt, at sti ge Emner grnndigen afhandles, paa- dct Man kan lcrre, hvad Man skal svare Modstanderne. Hvad nu selve Sporgsmaalet angaacr, om den nu fortiden brugelige Dands i sig selv og uvilkaarligeu er Synd, saa er jeg fuldkommen overbevist om, at Man ikke kan Andet end besvare dette med Ja. Sporger Man, om Legemets Bcvcrgelser og Stil linger i sig selv erc syndige, saa kan Man vel svare Nci; thi, saafremt disse ikke ledsages af eller udgaa fra Hjertets onde Lyst, saa vil og kan vel Ingen ansec dem for nogen Synd.,, Men, naar Sporgsmaalet er om den nu fortiden blandt Verdens Voru brugelige Dands, der bcstaaer i et verdsligt Hoppen og Springen efter en verdslig Musik, medens i den hellige Skrift alene Talen er om en «andelig Dands, nemlig Davids, (men paa en saadan Dands tanker nncmstunder Ingen; tvcrtimod vilde vist mange6 Spottere indfinde sig, om et troende Guds Barn af Aandens Fryd lod sig lede til en saadan Davids-Dands), og, naar Man indretter Svaret efter den, der sporger, saa maa Man paa Sporgs maalet om det Syndige ved Dandsen svare Ja, da det jo er aa benbart nok, at her ikke er Tale om deslige aandelige Glcrdes ytringer, men om den scedvanlige Dands, saadan som'den forti den bruges ved Bryllupper og andre Selskaber, og som Ungdom men pleier at dceltage i. Jeg har med Flid spurgt om den nu fortiden brugelige Dands i sig selv og uvilkaarligen er Synd, da man vel kan gjsrc sig en Forestilling om, hvorledes Dands kan foregaa uden nogen syndige Omstcrndigheder, imdens den, som den nu i Gjerningen oves og foretages, ikke kan adskilles og befries fra saadant syndigt Vcrsen. Og saaledcs er Dands en Synd ikke blot for Prcrster, om hvem det ogsaa i andre Tilfalde med Villighed paastaacs: "huoc! aliis est peceatum veniale, i<! elerieo LBt peeeawm mortale," d. e. det som er en tilgivelig Synd for Andre, er en Dsdssynd for Prwstcrne, sonr derved upaa tvivlelig vancrrc deres hellige Embede, men den er ogsaa syndig for Alle nden Forffjel og maa af Alle, som ville kaldes trofaste Guds Born, nndvigcs og forsages. Mine Grunde for denne Dom om Dands ere folgendc: 1) Grundreglen for Alt, hvad vi gjore, maa vcrre den: "Hvad I spise eller drikke, eller hvad I gjore, det gjorer Alt til Guds Mre. 1 Cor. 10, 31." Men herimod strider aabenbar Dands, hvorved ingen Fornuftig tragter efter at fremme Gnds Wre, men alene soger at tilfredsstille Kjodets Lyst. Derfor er Dands ingen christelig, men en verdslig og hedensk Handling. Man vil vel aldrig knnne overbevise noget fornnftigt Menneske om, at Verdens Born bekymre sig om sin Gnds Mrc i de Ti mer, i hvilke de lade spille op til Dands for sig. 2) Den anden Grundregel for alle christcligc Handlinger er, at Man bor forsage Verdens Lyster, d. c. Man bor ikke mere7 ville hore og vide af dcm. Aten nu cr det for hvert forstandigt Menneske tydeligt nok, at Dands ikke kan ansecs for noget An det end en verdslig Lyst. Derfor feer Man ogsaa, at fromme Guds Vern, som have begyndt den gode Forbedringens Strid, ikke sinde nogen Glcrde og Fornoielse deri, men Verden, som cr "stcrd i det Onde," og iscrrdelcshed den toileslose, fri Ungdom, soger sin Glcrde deri de, som endnu aldrig have ladet sig tugte og lede af Guds saliggjorende Naade. Tit. 2,11.12. Derfor maa den ogsaa forsages tilligemed alle andre Kjodets Lyster; ja hvor Guds sa liggjorende Naades-Dag ret opgaaer i Hjertet, der indseer Men nesket ogsaa den Forfængelighed, som findes ved Dandsen, og forsager den strax; thi hau korsfcrster stadigt sine Lyster og soger af Hjertet i alle Ting ikke sin egen Lyft/men Guds Mre; han cfterfolger Jesus Chvistus, hvis hele Liv var en stadig Fornæg telse as al verdslig Lyst. 3) Den strider saaledes ogsaa mod Christi Efterfslgelse, hvor ved det ikke alene kommer an paa det Idre og heri kunne vi jo heller ikke bcraabc os paa vor Herres og Mesters Exempcl men ogsaa og fornemmelig paa det Indre, nemlig paa Christi Sind, som maa boe i os, om vi i Sandhed ville kaldes Christne. Men det var vor Herres lesn Sind at forncrgte al Kjodets Lyst og gjore sin Faders Villie. Den, som ikke vil underkaste sig en saadan sand Fornægtelse, han har endnu aldrig kjendt Ghristi Sind og har endnu aldrig begyndt at efterfslge hans Fodspor. Ak! Christi Efterfolgelse fordrer, at vi stnllc va?« dode for Ver den og dens Lyst, men deil, fom i Sandhed er dod fra Verdens Synder eg Forfcrngelighed, hvorledes skulde han mere kunne leve deri? 4) Videre strider ogsaa denne nuomstundcr brugelige Dands mod Pauli Ord hos Coloss. 3, 17. "Og alt det, som I gjore i Ord eller Gjerning, ja alle Ting stal I

gjore i den Herres lestl Ncwn, takkende Gud og Faderen formedelst ham." Dette8 maa uvilkaarligen vcere eu Grundregel for alle vore Handlinger, saafremt de stnlle vcrre christelige og ikke hedcnste. Men nu for staaes jo scedvanlig i Livet ved "at Man gjor Noget i Ens Navn," at Man gjor det paa hans Antoritet og Befaling, efter hans Kald og Villie; og Man skulde vel ikke troe, at Nogen kan vcrre saa forblindet og forhcrrdet i sit kjodelige Sind, at han ved den nit brugelige Verdens Dands vilde beraabe sig paa den Herres Jesu Autoritet og Befaling, Kald og Villie og paakalde hans Bistand dertil. Nei Verden pleier meget mere at sige: "Man kan ikke altid bede," og er saaledes langt fra at vide og erkjende, at al vor Gjsren og Laden maa regjeres af Christendommcn. Verden pleier overhovedet ikke at opstille nogen Regel, efter hvil ken den skulde rette sine Handlinger, men den handler, eftersom Kjod og Blod lyster, om alene ydre Skam og Skade ikke lcrg ger noget Baand paa den. Men begynder Nogen alvorligt ef ter Guds Ord at undcrsoge sin Gjoren og Laden, saa vil han snart sinde, at han maa give slip paa Verdens Forfcrngclighc der og lade Meget fare, som han tilforn troede, at han knnde gjore med god Samvittighed. 5) Verdens Kjcrrlighed maa af en Christen ikke halvt, men fuldt og af hele Hjertet aflcrgges; Johannes siger saaledes : "El ster ikke Verden, ikke heller de Ting, som ere i Verden; dersom Nogen elsker Verden, er Faderens Kjcrrlighed ikke i ham." 1 Joh. 2, 15. Men hvad kan vel drive et Menneske til Dands, uden alene Kjcrrlighed til Verden? Astcrg det verdslige Sind, saa aflcrgger Du med det Samme Lysten til Dands. Men det er Sagen, at Menneskene, besynderlige» de rige og fornemme, saa gjerne ville have en halv Christendom, hvorved de bande knnne tjene Gnd og Verden, Christus og sit eget Kjod og Blod. Med Mnnden er let at raabe: "Jeg siger Verden mit Farvel, Til Himlen gaacr min frelste Sjcrl, Der er' og mine Tanker" m. m., men det er ikke oprigtig ment, og det viser sig hecl anderledes.9 når det kommer til Stykket. Den, som vil efterfolge Christus, han maa forncrgte sig selv og tage sit Kors paa sig og folge ham, men det maa han gjore hver Dag; dette mcrrkc Verden sig, og saa vil den vel ogsaa forglemme Dandsen. 6) Alt hvad en Christen gjor og foretager sig, det maa vcrre Sandhed, d. e. noget Retstaffcnt, Godt og Bestandigt, hvis Frug tcr ikke forgaa, men blive evindelig; thi ved lesns Christus er kommen ikke blot Naade, men ogsaa Sandhed (Joh. 1, 17.), og vi vide, at i Christo Jesu er Sandhed eller et retsindigt Vcr sen (Gvh. 4,21.). Verden seer vel ikke, hvilken Forffjcl der er imellem den Retfærdige og Ugudelige, mellem den, som tjener Glid og den, som ikke tjener ham, men en oplyst Christen ffner klart denne Forst'jel, som bestaaer netop deri, at, hvad et Verdensbarn gjor, er ikke Sandhed, idet det ikke kommer af Sandheden, og kan ikke bcrre nogen sand Frngt for Evigheden; thi det hedder: "Verden forgaaer og dens Lyst," 1 Joh. 2, 17.; ja det forer ham meget mere Fordærvelsen imode; thi "hvo som saaer i sit Kjod, stal hoste Forkrcrnkclsen af Kjodct", Gal. 6, 8. Men et Guds Barn er af Sandhed og gjor Sandhed, og "virker den Mad, som ikke forgaaer, men bliver til et evigt Liv;" "hans Frugt stal blive ved" (Joh. 15, 16.), "hans Blade affalde ikke" (Ps. 1, 3.), "og hans Gjerninger folge efter ham." Han agter denne Verdens forfengelige Ting altfor uvcrrdige til at bemæg tige sig og sysselfcrtte hans Sjcrl, idet han i dem alle ikke sin der den mindste Sandhed; og, når Verden bekymrer sig med Sporgsmaal,. om Man da virkeligen maa dandse, spille, gaae paa Komedie og andet deslige, saa siger han vist og fast i sit Hjerte: det vil jeg gjore, som jeg kan gjore i Christo Jesu og i hans allerhelligste Navn, hvis Frugt for mig ikke stal forgaae, men blive evindelig, og hvilket jeg haabcr at gjcnfindc i den evige Herlighed hos Gnd. Thi en Christen er altfor eedel til at gjore Noget, hvorved han ligesom de umelende Dyr skulde forderve10 sig selv (2Pet.2, 12. Ind. 50.). Og, om jeg endogsaa havde Magt til Alt, saa vil jeg ikke tilfoic min Frelser, som er Sand heden, den Skam, at jeg som hans Lem med Vidende og Villie sinlde gjore Noget, som ikke er Sandhed, da jeg med hans Vlod er gjcnlsst fra min forfængelige Omgjcrngelse (1 Pet. 1, 18.). O du arme Verden, hvis dn sik dine Oinc opladte med Hensyn til denne Sandhed, da skulde du vel snart forglemme den for fengelige Dands. 7) Den, som mener det alvorligt med sin Christendom, maa ikke alene undfly Synden, men ogsaa vogte sig for Anledningen dertil; thi den, son, undgaaer Anledningen til Synd, han und gaaer Synden selv; men den, som med fri Villie styrter sig i Faren, han har allerede syndet imod Gud. Judas byder, at vi stulle "hade endog den af Kjodet besmittede Kjortel" (Ind. 23 V.). Nu overlade vi til ethvert fornuftigt Menneske at betamke, om ikke Dands frembyder den stsrste Anledning til Synd. Vi kjende Alle fuldtvel vor menneskelige Svaghed, som vi saa ofte benytte endog til Undskyldning for vore Synder. Men hvad kan vel ved Siden af saadan menneskelig Svaghed mere ophidse til Synd, end naar Mcrnd og Kvinder saaledes forlyste sig med alle Slags Gebcrrder, Legemets Stillinger, Omarmelser m. m.7 Verdens Vorn ville saa gjerne her

gjore sig rene og ikke kjendes ved no gen syndig Lyst, men ville de gaa ind i sit Hjerte, saa skulle de, naar de anstille en noiagtig Undersogelse, ikke kunne ncrgte, at Kjodets Vegjcrring ikke lidet vcrkkes hos dem ved Dandfen. Naar saaledes Nogen allerede tidlig i sin Ungdom lcrrcr at dandse, saa bliver dette altid i Fremtiden for ham en Anledning og Fristelse til mange Synder, Forfængelighed og Daarstab, og de Forcrldre, som opdrage sine Born til stig forfængelig Lyst, stulle staa deres Gud til Ansvar derfor. Og, om Alt dette nu synes dem en overdreven og naragtig Tale, saa skulle de vist hisset finde og erkjende Andet. Fremdeles, om Nogen, hvad ham selv betrwffer, ikke i Dands sinder11 nogen Fristelse til Synd, hvor kan han vel vide, om han ikke derved giver Andre Anledning og Tilskyndelse dertil, om ikke udvortes, saa alligevel indvortes? Hvilken Nodvendighed driver et Menneske til at udscette sig selv for saadan Fristelse til at synde, og til selv at ophidse Kjodet, som Man bor korsfceste? Hvorledes kan Saa dant stemme ovcrcens med et sandt Alvor i Christendommen, med Gudsfrygt og en hellig Vandel? Hvorledes vil Man siden kun ne undskylde sig med den menneskelige Svaghed, naar Mail selv har givet Anledning til Losagtighed og Kjodets syndige Begæ ring? Men saadan er den daarlige Verdens Viis; formaner Man Menneskene til en hellig og gudfrygtig Vandel, saa bcraabe de sig stedse paa menneskelig Svaghed; men vil Man drage dem bort fra deres verdslige Daarsi'ab, saa ville de vcrre stcrike Helte, som ved alle Fristelser til Synd alligevel vide at tage sig iagt for Synden, og ikke kjende nogen syndig Tilboielighed, nogen ond Lyst. Er det ikke saalcdes et forfærdeligt Hykleri, at Ver den, naar den forsvarer Dandsen, da vecd saavel at fjerne fra den alle syndige Omstcrndigheder, og i sin Indbildning vil fore stille sig en Dands, hvorved Man ikke soger Andet end chnstelig Tngt og Mrbarhcd, medens den dog selv tydelige» vecd, at ikke blot Vendernes Dandse, men ogsaa de Fornemmeres Baller i in gen Henseende ere af en saadan Beskaffenhed, som den vil give sig Skne af. Naar Man taler om Dands, maa Man tale om den, saadan som den forekommer. - 8) Vil Man paastaa, at Dands er tilladelig, saa bor Man ogsaa sige, for hvem den er tilladelig og ingen Synd. Mon for de letsindige, uomvendtc Verdensboru? For dem er Alting Synd indtil deres Gaaen og Staaen, indtil deres Spisen og Drikken; thi "Alt, som ikke er af Tro, er Synd." (Rom. 14, 23); "for de Besmittede og Vantro er Intet rccnt, men baade deres Sind og Samvittighed er besmittet" (Tit. 1, 15.). Det er derfor ganffe og aldeles el, falsk Anskuelse, naar Verdensber12 „ene ville trsste sig med at tale om saakaldte indifferente Ting. I sig selv kan vel en Gjenstand vcrre indifferent, det er: hverken ond eller god, men naar Man tillige betragter den som virkelig udfort af en Person, scia er den enten ond, naar Personen er ond, eller god, naar han er god. Den som endog blot udvor tes erkjender denne Sandhed, han veed da at Dands vls seligen er Synd for saadanne Verdensborn, som derved alene hylde og tilfredsstille "deres sandfelige Lyster. Saaledes bliver Sporgsmaalct blot om de sande og troende Gnds Born. For disse vil det vel vcrre mere nodvendigt at sporge, hvorledes de ret skulle kjcrmpc mod Djwvclcn og Synden, end at sporge, oiu de maa dandse. Men, naar de sporge, maa Man svare dem Nei, at nemlig Dands er fordcrrvelig for dem; thi de erc enten svage eller stcrrke. Erc de svage, saa at det koster dem Moie at overvinde Djcrvlen, Verden og sit eget Kjod, vilde det da ikke vcrre den storste Übetcrnksomhed, om Man selv vilde gjore denne Seier endnu tnngere for sig, og med fri Villic ndscrtte sig for den Fare at blive overvunden? Ville Begyndere i Christendom men, d. e. saadanne, som begynde med ret Alvor at behandle sin Christendom, ikte lade sig advare om, noic at vogte sig for saadanne af Verden saakaldede indifferente, ligegyldige og uskyl dige Ting, saa ville de vist komme til at blive iblandt dem, "som lcrre altid og knnnc aldrig komme til Sandheds Erkjendelsc" (2 Tim. 3,7.). Jeg kjender nogle Exempler pcia saadanne Men nesker, som have gjort en alvorlig Begyndelse med at tjene Gnd og som mente, at de ikke bchovcde at gjore sig nogen Scmrvtt tighcd over at deeltagc i en Dands, men som sidcnefter deraf have folt saadcin Skade for deres Sjal, at de med Taarer have be klaget det og behovet lang Tid, inden de igjen have knnnet vinde Fred i Hjertet. De, som endnu aldrig have erfaret en rigtig Begyndelse til Forbedring, kunne Ingenting domme herom. De igjen, som ere komne lcrngcre i sin Christendom og erc blevne13 udrustede »led aandelige Krcrftcr, ere forlamge sideu dode fra des lige Verdcus daarlige Forlystelser, og kunne ligcsaalidet have Lyst og Sands for Dands, soiu en forstandig Mand kan begynde at lege med Drengene paa Gaden; ja istedetfor at Verden har siu Glcrde i saadanne Ting, saa har den sande Christen den stsrste Modbydelighed for dem, og det forekommer ham som om Mau vilde give ham urent Vand at drikke, eftcrat han allerede har ost af en reen og levende Kilde. De rette Troende holde sig til Pauli Forskrift, 1 Cor. 10, 23.: "Alt er mig tilladt, »nen ikke Alt er nyttigt; Alt er mig tilladt, men ikke Alt opbygger." Ver den

tcrnkcr aldeles ikke paa denne Negel, »nen misbruger den chri stelige Frihed, seer igjenncm Fingre med Kjsdcts Lyst og er An dre til Forargelse. De Svage tage sig vel ogsaa stundom af Übetænksomhed eu Frihed, idet de endnn ikke forståa, hvilken Skade de derved kunne foraarsagc sig selv og Andre, men visse ligen have de, som ved Vanen ere ovede i at adskille Godt og Ondt, af Paulus lcrrt at stikke sig saa, at "de maa vcere siu Ncrste til Vchag i det Gode, til Opbyggelse" (Nom. 15,2.). Scrt endog, at Nogen troede, hvad ham selv angaaer, at kunne dandse, udeu at begaa nogen Synd, saa var det dog ikke nyt tigt, ikke til Opbyggelse. Hvad enten Man er stcerk eller svag i sin Christendom, saa maa Mau altid ved ethvert sit Foreha vende have den Overbevisning i sit Hjerte, at det behager den Herre Gud i Himlen; thi naar Hjertet ikke har denne Vished, da synder Man, om end Sagen i og for sig ikke var syndig, hvilke disse Pauli Ord bevise: "Alt det, som ikke er af Tro, er Syud" (Rom. 14, 23.). Mangen tamker vel, at han har denne Vished, men den er dog intet Andet end en Formodning, idet han endnu aldrig har erfaret, hvorledes den barnlige Aands rette Troes-Overbevisning er. Det er ikke nok, at Man siger: vil Mail i alle Ting vwrc saa noieseende og samvittighedsfuld, saa mcnitte Man forsage og forncrgle sig altfor meget i Verden; thi14 en saadan Tale beviser allerede, at Man ikke vandrer som for Glids Aasyn, men efter Kjodet. For et saadant sandselig sindet Menneske synes det vistnok at vcrre altfor besværligt, saa noie at give Agt paa Alt, hvad man gjor, men for den, som er fsd af Gnd, er ikke dette nogen crngstelig eller bcsvcrrlig Sag, men han bcrrer gjerne dette Aag og agter det for en storre Vinding, at Gnds Fred ikke rsves af hans Hjerte formedelst hans Sinds Adspredelse i denne Verdens forfængelige Vcrsen. Da nu saa ledes Dandsen hverken er . tilladelig eller uden Synd for denne Verdens Born, som forsvrigt ikke heller cre i Besiddelse af Guds Naade, ei heller sommer sig for Guds svage Boru, som tilfnlde behove alle de Krcrfter, de besidde, til en alvorlig Kamp mod Syn den og ikke saalcdes forspilde dem, da den ei heller passer sig for dem, som cre komne til Modenhed i deres Christendom, idet Menneskenes Hjerte, jo mere det bliver ligt Christi Villede, desto mere vendes bort fra al Forfængelighed, og afskyer saadan sand selig Lyst og Tragten, saa indseer Enhver, at Dands for in tet Menneske er passende og god, men ufeilbarlige» maa tillige med andre Verdens Lyster forncrgtes og forsages. Herved er endnu at mcrrke, at det vel staaer skrevet om de afgndiffe Is raeliter: "Folket satte sig ned til at crde og drikke, og stode op at lege" (2 Mos. 32, 6. 1 Cor. 10, 7.), men intetsteds findes noget Lignende sagt om Guds Folk, saalcrngc det levede i Herrens Frygt. Sandeligcn, når Guds Vorn ere tilsammen, saa skulle de heller lade Christi Ord boe rigeligcn iblandt sig med al Viisdom, lcrre og formane hverandre indbyrdes med Psalmcr og Lovsange og aandclig Tale efter de apostoliske Formaninger, end falde paa den Daarstab at begynde en verdslig Dands med hverandre. Men Verden, som ikke vced af nogen Glcrde i Gud, over sig i saadan Letsindighed og vil gjerne, at ogsaa de retskafne Gnds Born med sit Erempel stulle vedkjende sig og scrtte Stempel paa deres Fcerd, paa det de derefter maa kunne sige, den eller den er ogsaa? en15 from Christen og gjor det alligevel, derfor kan det jo ikke vcrre urigtigt. Man maa derfor betragte denne Gjenstand fra hvilket Synspunkt, Man vil, faa forbliver den syndig og ond. Ere ale ne retffafne Christne tilsammen, saa vil den heller ikke sinde Sted; cre Verdensborn eller elldog saadanne, som ere svage i Troen, na»rocrrende, saa er det umuligt, at Saadant kunde skee, uden at de forste bcfcrstes i sit forfængelige Vcrsen, og uden Anstod og Forargelse, for de sidste, om ogsaa Nogen for sin Person troede sig at vcrre stcrrk nok til at kunne gjore det uden Synd. "Seer til, at Eders Frihed ikke bliver de Skrsbelige til noget Anstod," siger Paulus 1 Cor. 8, 9. og "det er godt, ikke at cede Kjod eller at drikke Viin eller at gjore Noget, som stoder Din Broder, forarger eller crngster ham," Nom. 14,21. "Men naar I saa ledcs synde mod Brodrenc og saarc deres strobelige Samvittig hed, synds I mod Christnm ; derfor om Mad forarger min Bro der, vil jeg aldrig crdc Kjod, at jeg ikke stal forarge min Bros der," 1 Cor. 8, 12 og 13. Hvormcget mere burde Man da ikke afholde sig fra Dands, hvorved Man altid maa befrygte, enten at befcrste Andre i deres Forfamgcligl/ed eller forlede dem dertil. Af Alt, hvad som nu er fremfort, vil Man let kunne ind see, at den nn fortiden brugelige Dands ikke er en ligegyldig, indifferent Gjenstand eller en uskyldig saakaldet Middelting, hvil hvilket vel endnu med mange andre Grunde vilde kunne bevises. Men Hensigten med disse Linier har vcrret alene den, i Korthed, frit og tydeligt at udtale, hvorledes Man ester Gnds Ord maa bedomme denne Sag, som Man saa ofte horer omtale, og som for Menneskene er et saa kjwrt og vaa Hjertet liggende Emne, som de med al Magt ville forsvare og forfwgte. Allerede denne Verdens-Menneskenes almindelige Kjcrrlighed til Dands bnrde vackke Mistanke om dens Overensstemmelse med en sand Chri stendom, ligesom Iveren til at forfcrgte og forsvare den hos alle dem,

som langtfra vise nogen Nidkjcrrhed med Hensyn til Gud16 og Gudsfrygt, burde indgive Tvivl om sammes foregivne Ren hed, Syndcfrihed og Ligegyldighed. Men uaar Verden med sin Uflyldighed forsvarer sine uskyldige Fornsiclser, saa er den saa uskyldig, at det forekommer alle dens Born i hsieste Mande un derligt og übegribeligt, at man i dem kan finde noget ondt; thi for at indsee og fatte disses Fordærvelse og Forgift, udfordres allerede temmelige», aabnede Dine og et andet Sind, end det. hvoraf Verden drives. Den theologifle Professor, vr. H. F. G. Gucrike ytrer i sit Mindeskrift over Francke Folgende: "At Francke, uagtet al siu Strcrnghed i Omdommet om visse udvortes Ting, alligevel ikke horer til dem, som satte Chri stcndommens Vcrsen i at trcrlke sig tilbage fra saadanne udvor tes Gjcrninger m. m., det viser sig tilfulde saavel af hans Skrif ter i Almindelighed, i hvilke han stedse driver vaa Hjertets grun dige Forandring, som fornemmelig af hans Afhandling om Dands. Den han altid indskjcrvvede, og som ogsaa ledede ham i Vedommelsen af det Forkastelige med Hensyn til visse ud vortes Ting, var ingen anden end den crgte christelige Grundscrtning, at Christcndommcns Vcrsen bestaacr i en hellig, for VerdenskM lighed fri Sindstilstand; og i Virkeligheden ere jo de ndvortes Ting, i hvilke Francke forbyder en Christen at decltage, alene saa danne, i hvilke den, som i Hjertet er en Christen, sinder af sig selv ingen Smag, og fra hvilke han af fri Kjcrrlighed til det Gnddommelige losriver sig, enten fordi disse Ting ere uadskille lig forbundne med en nchristelig Sindstilstand eller idetmindsie fordi at Christendommens sande Aand ikke aabenbarcr sig i dem. Og i Sandhed alene en saadan fri, af egen indvortes Drift be virket Afholdenhed er den rette; thi for Gud berocr det altid vaa, hvorvidt Menneskets Inderste, frit for Verdenskja'rlighcd, tilho rer ham, men ikke vaa et udvortes upuB operatnm i Gjo- rcn og Laden."